

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 41.

V Ljubljani, v soboto 5. oktobra 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrta leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista.“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani. Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

„Naša straža“, na obzidje!

Poroča se nam iz raznih stranij, da je liberalcem vendar začelo presedati, kar pišejo v „Slovenski Narod“ veliki in mali „svinjarji“. Z mirnim srcem liberalci ne morejo več trpeti, da bi ležal „Narod“ na mizi, okoli katere se vsedajo žena in otroci. Zase menijo odraščeni naprednjaki, da jim sicer smrad, ki puhti iz njihovih glasil, na zdravju ne škoduje in da inteligenčen nos lahko mnogo prenese za „blagor domovine“, vendar čutijo, da so bili opeharjeni, ko se jim je vedno obetalo, da bodo razni „farji“, „faruceljni“, „popje“ in „nunci“ kmalu potopljeni v napredni gnojnici, sedaj pa vidijo, da veljava duhovnov med ljudstvom raste, in da se napredne stranke trdno oklepajo mnoge barabe. To prepričanje pripravlja odpor, ki se bliža krizi. Davno bi se bila kriza že zvršila, ako bi napredna glasila ne imela prikovanih svojih malih mislecev z železnimi verigami. Krščanska slovenska stranka na Kranjskem lahko s pomilovanjem pogleda na uboge, v svoji gnojnici plavajoče smrduhe in gre mimo, rekoč z Dantejem: *Guarda e passa!*

Naša stranka ima sedaj važnejšega posla, kakor vedno puliti se s pristaši preperete in baš pogorele slame. Naša stranka naj porablja poživljene svoje moči za gospodarsko organizacijo v notranjem in pa za brambo domovine ob periferiji.

Z žalostnim in pokajočim srcem smo morali gledati zadnja leta, kako so se koroški in štajerski in primorski naši bratje milo ozirali v Slovencev središče in zastonj prosili pomoči. Hudo nam je bilo, ko smo videli, da so tudi najboljši naši možje morali vihteti težki buzdovan, ko so odbijali naskoke domačih sovragov na naše svetinje, na pokrajinah je pa vsled boja v notranjem in odtod izvirajoče obupnosti mejašev padala občina za občino v roke sovragom, a pomagati si nismo mogli. Sedaj upamo, da je glavni del boja končan in da pride na vrsto delo za obrambo naših mej. Glasi se klic: „Na stražo!“

Ako jemljemo v poštev grozno dejstvo, da so slovenski liberalci na Kranjskem zadovoljni s sramotno vlogo, hoditi na tlako tisti stranki, s katero se bojujejo z zadnjimi močmi bratje na oni strani Karavank, in da se drznejo še bahati se s tem, da Nemci sestavljajo večino, Slovenci pa manjšino tiste vladajoče moči v deželi, ki hoče zadaviti ogromno večino ljudstva v deželi domači, tedaj se ne čudimo, če del Slovencev ob mejah le stoji, debelo gleda in se zgraža, drugi del pa začinja posnemati modro osrednje narodnjaštvo in postaja pristopno dokazom tistega dr. Mraulaga, ki ima v Ljubljani dotiko z voditeljem napredne stranke. Prežalosten je ta list slovenske zgodovine. Vse boljše moči naroda naj se porabijo, da ga prebrnemo in zapopamo, da se ne bodo škandalizirali potomci.

Imenovali smo dr. Mraulaga. Ravno danes se pod vodstvom njegovim in drugih slovenskih odpadnikov zbira v mariborski kazini tista pešičica privandranih Nemcev, ki hoče komandirati slovenski Štajer. Nemški listi pišejo, da bodo na tem shodu posvetovali se složno spodnještajerski Nemci o svoji novi organizaciji, ki naj zasadi globokeje v srce Slovincem nož. Tudi na „Partei-tagu“ v Radgoni bode jutri referent Tavčarjev prijatelj dr. Mraulag. Te nove nemške organizacije, naj jo tudi jutri pozdravljajo z veseljem tisti pristaši dunajske „Slovenije“, ki so nedavno odlikovali Mraulagovega prijatelja, Slovenci ne moremo gledati mirno. Bratom našim na pomoč! to bodi geslo še neomadeževanim značajem na Kranjskem.

„Naša straža“, kje si? Zazibali so te v dremoto liberalci. Vzdrami se, vstani in hiti na delo! Nič več se ne zanašaj na Tavčarjevo peto kolo; ni kolo, je coklja! Novi naskok štajerskih Nemcev naj ti dá novega poguma. Vsa poštena slovenska društva na Kranjskem in vsa županstva naj se nemudoma združijo okoli „Naše straže“, kajti preti nam skrajna nevarnost. Ko pade periferija, pride na vrsto središče. „Naša straža“, na obzidje!

Pruska pravičnost.

Preganjanje Poljakov na Poznanjskem je zahtevalo v zadnjem času zopet nove žrtve. Prusko sodišče v Torunu je namreč spoznalo pri obravnavi s 60 polskimi dijaki, ki so bili toženi zavolj tajnega združenja, da so vsi razun 15 krivi zločina — veleizdajstva. 10 obtoženih je bilo posvarjeno, 2 sta bila obsojena na 1 dan, 19 na en teden, 2 na dva tedna, 7 na 3 tedne, 3 na 6 tednov, 1 na 2 dva meseca in 1 na 3 mesece. K temu pristavljamo, da ono „tajno društvo“ je negovalo samo poljsko narodno slovstvo in da „izdajski namen“ je bil razširjevanje ljubezni do poljske domovine ter narodnosti.

Končala se je toraj sodnijska obravnava s poljsko mladino v Torunu, o kateri so poljski časniki v zadnjem času toliko pisali; nevarnost, ki je pretila celoti pruske države je odstranjena. Sedaj pruska država, polna bajonetov, ne potrebuje se več bati kopice gimnazijskih dijakov in poljskih klerikov, zakaj velika zarota, ki je hotela izdati državo in odtrgati poljske kraje od Prusije, je razkrita, razkrinkana, in zarotniki — politični hudodelci v starosti 18—20 let so obsojeni v ječo!

Obtoženim mladeničem v Torunu so dokazali, da so se pečali — strašno! — s poučevanjem poljske zgodovine in slovstva, in državni pravdnik je bil tega mnenja, da namen tega proučevanja je bilo prebujanje poljskega duha in hrepenenje po ustanovljenju Poljskega. To je začelo, da so 45 poljskih mladeničev iztrgali iz navadnega tira življenja, odvzeli jim možnost daljšega omikanja, ter jih zatvorili v ječo; vničili so jim karijero in v mnogih poljskih družinah povzročili bol in solze.

Sodniki niso se ozirali na važne besede zagovornikov, kateri so povdarjali, da bi bilo bolj pametno, ako bi se cela zadeva obravnavala med šolskimi zidovi, pa ne pred porotniki. Sodišče se je postavilo na stališče državnega

Brez doma.

(Napisal Iv. Baloh.)

Štirje smo sedeli v gostilni, veseli smo bili, pili smo in peli. Kaj je tudi prijetnejšega, kakor vesela družba, v kateri so si vsi odkriti prijatelji, kjer drug družega ne časte, družba, kjer se prepevajo naše prelepe narodne pesmi, in kjer se žeja preganja s pristnim našim dolenjcem. Toda vino, ki ga nam je prinesel gostilničar na mizo, ni bilo dobro. Bilo je že pri koncu, in, kakor pravijo vinogradniki, cikalo je. Zató smo prvi liter odložili in zahtevali družega, boljšega. Prinesel ga je. To je pa takó dišalo po posodi, da ga še en kozarec nobeden ni mogel spiti. Zahtevali smo tretjega. Prinesel ga je, toda bilo je takó vodeno, da je bilo očitno, da grozdja nikdar ni videlo. Pred nami so stali na mizi trije skoro polni litri, pa nobeden ni hotel piti. Gostilničar si je mislil: ti so žejni, bodo gotovo vse popili, mi smo se pa smejali in jezili.

Pri sosednji mizi je sedel mlad, krepak mladenič. Iz temnega, zarujavelega obraza je gledalo dvoje črnih očij melanholično, skoro bi djal, jezno. Pred njim je stala majhna posodica žganja, a kakor je bilo videti, se mu ni ljubilo

piti. Opazoval je molčeče nas; ko pa je videl, da stoje pred nami polne posode, pa se nobenemu piti ne poljubi, tedaj je na glas vzdihnil: „Ah!“ da smo ga vsi začudeno pogledali, ter si z rokami zakril svoj obraz. Misli si je pač, koliko imajo ti ljudje pijače, pa jo zametujejo, kakó bi je pa jaz rad, pa je nimam! Spoznali smo njegove misli ter mu dali jesti in piti. Vprašali smo ga, kdo in odkod da je. On pa je dejal počasi in nekako otožno: „Jaz sem človek, ki je — brez doma. Človek sem, ki išče sreče povsodi, pa je ne najde nikjer, človek, kateremu je usojeno, da mora trpeti!“

Njegove oči so se iskriale, kot da bi hotele svetlo naznaniti, da so prelile že mnogo solza jeze, žalosti in trpljenja — mi pa smo spoznali, da se pod to revno, raztrgano obleko skriva inteligenčen človek, ki nosi v sebi plemenito dušo. In pripovedoval je dalje: „Moje ime je Fran Z. Rojen sem v N. na Dolenjskem, sè svojimi stariši sem pa živel skoro vedno v Gradcu na Štajerskem. Moj oče je bil stotnik, Nemeč po rodu, moja mati pa rojena Slovenka. Imel sem samó še jednega brata, Adolfa po imenu, ki je bil dve leti stareji od mene. Midva z bratom sva imela izvrstno odgojo. Kakor je bil

oče vojak, tako je tudi hotel svoja sinova vzrediti za vojaka. Mene je sicer bolj veselila univerza, toda ker je oče hotel drugače, sem se uklonil njegovi želji. Naša rodbina je bila ugledna in od vseh spoštovana. Ni je bilo veselice, ni ga bilo koncerta, da bi naše rodbine ne bilo zraven. Moj oče je bil fin častnik, ki je bil ljubljene od svojih vojakov, moja mati pa krasna ženska, ki je vzbujala pozornost sè svojo lepoto in sè svojimi krasnimi oblekami. Koliko je izdala za obleke, ki so bile vedno najnovejšega kroja, tega ne vem; to pa vem, da veliko, ker se je oče večkrat prepiral in jezil radi tega. Pa ker je oče veliko zaslužil, nam ni ničesar primanjkovalo; vsaj tako sva z bratom slutila. — Imeli smo tudi v Gradcu bogatega strica, visokega dostojanstvenika, ki je vselej pomagal očetu, če je pri njem podpore prosil. Prijetno je torej bilo naše življenje; v mladosti svoji nisem pogrešal ničesar. Z bratom sva obiskovala gimnazijo, potem sva pa oblekla vojaško suknjo. Moj brat je bil že nadporočnik na Dunaju, jaz pa sem obiskoval višjo vojaško šolo v Dunajskem Novem mestu, ko se je nekaj izvanrednega pripetilo.

Navado sva imela, da sva šla z bratom samo dvakrat na leto domov, kadar je bil god

pravdnika in je obsodilo obtožence, ki so priznali, da so spadali k dijaškim društvom.

Zadostilo se je pravičnosti, ali samo pruski pravičnosti, katera v zlo šteje celi kategoriji prebivalcev, da se rodijo kot Poljaki in kar je še hujše, javno se s tem ponašajo, da so Poljaki. Zadostilo se je nameri pruske vlade, ki hoče celemu svetu Poljake predstaviti kot živelj puntarski ter dokazati, da zlasti poljska mladina je skozi in skozi napolnjena s puntarskimi idejami.

Tega pruska vlada potrebuje, da bi potolažila svojo kosmato vest, da bi opravičila pred svetom nasilja, kakoršne se gode na Poznanjskem in v izhodni Prusiji v imenu miru in kulture.

Ali umetno narejena svetloba, ki sije iz torunškega procesa, bode izpremenila javno mnenje Evrope? Vendar za bengalskim ogujem, polnim iz zraka vzetih dokazov državnega pravdnika, nepristranski opazovalci ne bodo uvideli resnice? Zdi se, da se je pruska vlada zmotila v računu. Torunski proces ni prepričal javnega mnenja v puntarskih namenih Poljakov, tem več jasno je osvetil prusko pravičnost; pokazal je svetu nezasišano prusko nasilje, ki ne prizanaša niti nepolnoletni mladini!

Svečan.

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, 2. okt. Prva številka „Jednako-pravnosti“ je po volitvah izšla. Ne vprašajte nas, kaka je. Poraz dne 19. septembra jo je tako razbesnil, da ni samo vsega svojega žolča izlila na svoje nasprotnike, temveč šla še v „Slovenski Narod“ na posodo, iz njega je še ponatisnila najbolj mastne psovke. Da so njeni pristaši samo zavedni ljudje, a pri nas le slepi nevedneži, nerazsodni fanatiki — to se ume. Kolikor laži je mogla v naglici dobiti, vse je natisnila, da zbegana je celo tako, da ko vdriha na prvih dveh straneh po socijalnih demokratih, piše na tretji strani „mi smo vedno naglašali, da socijalnih demokratov pri nas ni, temveč v njih vrstah je le tolpa fanatiziranih klerikalcev“. Kaj ne, čudno to? Na dveh straneh bije po socijalnih demokratih, na tretji strani pa spozna, da socijalnih demokratov pri nas ni. Po čemu torej toliko vika in krika? Maha torej le po vetru.

Ponavljja se večkrat „pop, far, čeruh, nazadnjak, sleparski zapeljivci“. A take psovke v Idriji več ne vlečejo, saj poznamo vse gospode okoli „Jednako-pravnosti“. Večina med njimi so falirani študentje, toraj oni, ki niso mogli naprej v šolah, oni, ki so nazadovali v vedah, a da bi sedaj svojo duševno revščino prikriili, pa glasno mečejo na okrog „mi smo naprednjaki, mi izobrazbeni“. Naj imajo svoje veselje na taki izobrazbi!

Vendar nekaj našo gospodo tolaži. „Za nami stoje skoro vsi uradniki, meščani, rokodelci, obrtniki“. No res, uradniki so skoro vsi z vami

volili. Da so Nemci-uradniki zadnjič volili Šumana z nami, a sedaj dr. Majarona zoper nas, se ne čudimo. Kakor pride povelje od zgoraj, tako se ravna. Majaron jim je bližji, kakor Arko, oni bi vstopil v zvezo s kranjskimi Nemci, ta ne bo. A občudujemo značajne uradnike Čehe. Doma v svoji kraljevini ne morejo trpeti Nemcev, v Idriji je isto. Če so Nemci v kazini, Čehi ne vstopijo, v gostilni se ne bodo vsedli — ako je le mogoče — k eni mizi s svojimi nemškimi kolegi. Ako so prisiljeni, držé se vsak svojega konca ali vogla iste mize. A pri zadnji volitvi smo opazili tesno kolegijalno vzajemnost. Celó v volilni sobani je Nemeč-uradnik pisal liberalnega kandidata na volilni listek uradniku-Čehu. Kaj ne, jeklena, kremenita značajnost!

Prav, da spoznate očitno, da so vsi uradniki z vami volili, se bode delavce še bolj utrdilo. Ako so proti tako močnim zaveznikom zmagali delavci z 48 glasovi, koliko bolj vstrajni bodo še-le pri kaki drugi volitvi!

Marsikateri, ki je sedaj po vašem pritisku proti svojemu prepričanju volil z vami s solzami v očeh, se bode v prihodnje smejal vašim grožnjam, ker je ravno pri tej volitvi spoznal, koliko premore združeno delavstvo. Resnico pišete, „da tako hudega volivnega boja še ni bilo na Kranjskem, a najsrdečiji boj je bil v Idriji“. No, če smo v najsrdečijem boju zmagali s toliko večino, potem mirno gledamo v prihodnost, zmaga nam bode še večja, saj je delavec-rudar spoznal, da njegov glas ravno toliko šteje, kakor glas uradnikov ali obrtnikov.

Hvala Bogu, da je enkrat prenehalo ono klanje med rudarji, ko delavec ene stranke ni imel za tovariša nasprotne stranke družega pozdrava, kakor zabavljico ali psovko. Sedaj so prišli do prepričanja, da niti socijalni demokrati niso tako rudeči, da bi nasprotnikom rezali vratove in bi rudeča kri v potokih tekla, niti krščanski socijalci ne tako črni, da bi takoj nesomišljenika obsodili na dno pekla. Prišlo je do spoznanja med rudarji, da če smo že primorani stanovati skupaj v tesnem idrijskem kotlu, ali celo imeti za tovariše nesomišljenika v ozkem rovu pod zemljo, naj ne stikamo za onim, kar nas loči in razdira, pač pa raji iščimo ono, kar nas edini, vpoštevajmo raji skupne interese. Vsi ne gremo pod en kločuk, tako tudi vsi ne moremo biti istega mišljenja in prepričanja, a vsi pa vemo, kaj nas teži, vsi vemo, odkod pomoči ne dobimo. To je bil tisti naravni proces, ki je zedinil idrijske delavce k vzajemnemu glasovanju, ta proces se bo razvijal in vtrdil še za naprej. Prazna je ona grožnja, ki se je, kakor se govori, izrekla pri neki odhodnici: „Novi naš poslanec naj sredi Zale prej pogine, kakor prestopi prag deželnozborske hiše.“ Gospoda, osebe minejo, misel, ideja ostane. Ako gospoda dekana več ni, bode v Idriji izvoljen delavski poslanec, naj se tudi piše Rinaldo. Pod to devizo so se vršile zadnje volitve v Idriji. Vsem dekanovim volivcem je znano, da se on ni ponujal ali vsi-

ljeval, znano jim je, da je še le v zadnjem času prisiljen od rudarjev sprejel kandidaturu. A izrekel se je pred volitvijo in potrdil iste po volitvi, da le toliko časa obdrži mandat, da si delavci iz svoje srede preskrbe moža delavca rudarja, ki naj jih zastopa v deželnem zboru.

Katoliško-narodna stranka hoče biti vsem pravična, ona se drži načela, naj bodo vsi stanovi davkoplačevalcev zastopani v postavodajnem zboru. Tako ima kmet svoje zastopstva in učiteljski stan tudi, zakaj ne bi delavec bil deželni poslanec? Naše učiteljstvo gre skozi drn in strn za liberalci, a glej, dosedaj jim ta stranka še niti enega učitelja ni izvolila poslancem in ravno sedaj je imela za to v Ljubljani tako ugodno in varno mesto! Krščansko-narodna stranka pa je izvolila Stegnarja učitelja, in ko so ga liberalci vrgli, povzdignila je Jakliča na to častno mesto. Enako hoče biti tudi delavcem pravična in želi tudi iz srede rudarjev delavcev v svojo sredo zastopnika. In ker je Idrija eminentno delavsko mesto ter voli sama zase enega deželnega poslanca, ji naravno pristoji, da naj bo njen zastopnik delavec. To se je pri naših volivnih shodih povdarjalo, to je naglašal tudi naš kandidat, ki je prisiljen prevzel kandidaturu, a se tudi opetovano izrazil, da bode takrat najbolj vesel, kadar mu zedinjeno delavstvo naznani, da ima moža delavca iz svoje srede, s katerim se upa zmagati pri volitvi. Takrat bode naš sedanjí deželni poslanec, ne čakajoč svoje šestletne dobe, takoj odložil mandat in vse svoje sile zastavil, da mu bo naslednik delavec-rudar. V tem obstoji ves kompromis, o katerem se sedaj toliko pisari. To je delavce vzdignilo, da so mož za možem opustili svoj dnevni zaslužek ter šli do zadnjega na volišče, zato jih tudi ni premagala vsa vaša hvalisana zveza „uradnikov, meščanov, rokodelcev in obrtnikov“. To si zapomnite za bodočnost in vmirila se vam bode razdražena kri prej, kakor s tem, da si bode te dajali duška svoji ogorčenosti z mazanjem župnišča v ponočnih urah. Tako nizko stopinjo olikanosti je delavec-rudar že davnaj zapustil, in vi hočete biti izobraženi, naprednjaki!!

Iz Idrije, 1. oktobra. Geslo naše „Jednako-pravnosti“ je: „Jednakost, bratstvo, svoboda!“ V življenju naj jih pa uvažujejo le katoliški narodnjaki, liberalcem tega ni treba. Glejte le naše idrijske naprednjake! Najprej nalažejo kakega volivca: kaj boš volil s klerikalci, saj ti tako ne bodo pomagali! Klerikalnih glasov pri volitvah bode 90, naprednjaki imamo zagotovljenih 120, socijalni demokratje 40. Prišlo bo do ožje volitve, in tedaj se bodo socijalni demokratje zdržali volitve. Zmaga mora biti naša. Kako si torej nespameten, da se klerikalcev držiš! Tako liberalcem koga ujame. Ako pa spozna volivec laž ter ne voli po njih željah, kričé: Častna beseda mu je popolnoma nerazumljiv izraz. Živela svoboda, živela laž! Za svobodo se borimo, volitev je prosta, kričé javno liberalci. Pri volitvi naj pa vsak podložnik najpreje pozve,

očetov in materin. Takrat sva vzela dopust, da smo svoje družinske praznike skupno obhajali. Vedno sva se že veselila teh dnij, ko smo bili zopet vsi skupaj, kot nekdanj v mladih letih. Kaj se je drugače doma godilo, za to se nisva brigala; saj sva imela dosti posla vsak s svojimi dolžnostmi.

Bilo je pred petimi leti ravno na praznik sv. Jožefa, ko smo obhajali godovni dan matere. Kakor vsako leto, povabljenih je bilo tudi takrat mnogo oficirjev in druge mestne gospode k domači, hišni veselici. Tega večera ne bom nikdar pozabil v svojem življenju. Oče se je potrudil, da je okrasil domačo dvorano kolikor mogoče sijajno, in mati, da je svojim gostom fino postregla. Tedaj pa, ko je veselje doseglo svoj vrhunec, tedaj ko so se nekatere rodbine že hotele posloviti, tedaj — stopita v dvorano dva detektiva ter aretirata v imenu postave — mojega očeta — — —

Kaka zmeda je nastala tedaj, to se ne dá povedati. Jaz sem pograbil svojo obleko, nisem vprašal zakaj in kako, le hitel sem proč, proč —

Prišel sem zopet nazaj z vlakom v Dunajsko Novo mesto ves spremenjen in preplašen. Koj drugi dan dobim pismo iz Gradca, da je moj

oče postal defraudant, ker je svojega brata za več tisoč pri vrednostnih papirjih ogoljufal — —

Postal je žrtva razkošne svoje žene — —

Uničujoče je vpljivala ta vest náme. Vsedel sem se ter hotel napisati pismo svojemu bratu. Pa še predno sem pismo dokončal, prinesel mi je pismonoša brzojav, da se je moj brat Adolf sam usmrtil —

Nem sem zrl pred sé, misleč, da sanjam. In vendar je bilo res! Čast domače hiše je bila omadeževana, to se ni strinjalo z vojaškim stanom. Nisem odobral njegovega koraka, a opravičeval sem ga.

In mati? — Neko čustvo se je porodilo v mojem srcu, kateremu ne vem imena. Klel bi jo, toda, kedar sem hotel to storiti, sem se spomnil, da je ona vendar-le — moja mati! In zaradi te besede sem ji vse odpustil, odpustil tudi to, da je precej potem pobegnila z nekim mladim ogerskim grofom — —

In jaz? Bil sem sam na svetu. Prijatelji so me tolažili, jaz pa sem vedel, kaj me čaka. Zavod bom moral zapustiti, — to mi je bilo vedno pred očmi. In tega trenutka nisem hotel čakati. Noč me je vzela, — postal sem begun. Bežal sem, in čim dalje sem bežal, vedno sem

si še želel le naprej, naprej; bežal sem kakor otrok, katerega preganja krvoločna žival. Vedel sem, da ni na svetu kraja, kjer bi mogel najti mirú, a umreti nisem hotel, ker sem imel to zavest, da si svoje nesreče nisem sam kriv. Zemlja mi je bila popreje cvetoči raj, naenkrat se mi je spremenila v kraj brezmejnega trpljenja. In šel sem naprej med tuje ljudi, ki niso poznali ne mene, ne moje nesreče. Prišel sem na Nemško, na Westfalsko. Tam so me vzprejeli za priprostega rudarja. Zatajil sem svoje ime, svojo domovino, svojo izobrazbo, samó zato, da bi tem lažje zakril svojo usodo. Za nobenega človeka se nisem brigal, drugi ne zame, bil sem tih in zamišljen, le knjige sem ljubil. Bil sem srečen, da od doma nisem ničesar slišal; kje sta moj oče in moja mati, — še danes ne vem. Toda Bog mi je poslal še en udarec, in ta bo usoden za moje celo življenje. —

Ko smo letošnjo spomlad kopali rudo v nekem novem rovu, hotela je nesreča, da se je rov podsul, in pokopalo je osem delavcev; trije so bili takoj mrtvi, mene in druge so pa na pol žive izvlekli. Ležal sem dolge tri mesece, predno sem vsaj zamogel hoditi. Tedaj sem spoznal, da mi res ni prisojeno mirno in srečno živ-

kako hoče voliti njegov predstojnik — ako je isti slučajno liberalnega mišljenja — to pa zasebno liberalci zahtevajo. Ako tako ne voli podložnik kakor predstojnik, pa je snedel častno besedo! Od kedaj pa so uradniki agitatorji za liberalce? Dežman I. je že umrl, pod Dežmanom II. ne bomo tega pustili. Svobodno prepričan je vladaj, ne pa tlačanstvo!

„Jednakopravnost“ v št. 12. piše: „C. kr. lekarna v Idriji ima to srečo, da ima kot pomagata nekega za vero zelo navdušenega Repiča. Ker ima ta človek slučajno tudi volilno pravico, jo je hotel na vsak način izvršiti v prilog našemu dekanu. Dasi je njegov začasni predstojnik prišel še dovolj zgodaj z volišča, da bi pustil njega voliti, vendar ta svetnik ni mogel tega dočakati in je napravil nekaj čisto nenavadnega. Lekarne zapreti si ni upal, storil pa je nekaj še bolj nedopustljivega, česar ne moremo razumeti. Postavil si je namreč lastnoročno namestnika in to v osebi bodočega mežnarja. Mežnar-lekarnar, to je najnovejše, in res, radovedni smo, kaj porečejo k temu poklicane oblasti, da si upa kak lekarniški pomagač popolnoma neveščemu človeku izročiti celo lekarno v oblast. Upamo, da se kaj tacega več na pripeti.“ Prav veseli nas, da ste sprožili ravno liberalci ta slučaj, kateri tako jasno kaže vašo misel o „svobodi“. Pravite, da ima Repič „slučajno tudi volivno pravico“. Oj, vi gorečniki za splošno volivno pravico! Prav res je, da je prišel mož-poštenjak, katerega razen vas zagrizencev vse spoštuje, slučajno v volivni imenik. Vi ste bili vpisali le liberalnega magistra Mareka, „njegovega začasnega predstojnika“, v imenik, g. Repiča ste izpustili. „Slučajno“ mu je pridobil potom reklamacije volivno pravico klerikalni Oswald, kakor še petnajst drugim, devetnajst upisanih je pa ob njo pripravil, ker ste jih upisali brez ozira na njih davek. Repičev začasni predstojnik „ni prišel še dovolj zgodaj z volišča“, ampak iz gostilne. Klerikalni Oswald ga je šel ob 1/4 12. uro prosit, naj vendar gre v lekarno, da bo mogel iti volit g. Repič, kateri si preje ne upa iz lekarne, dokler ne pride gospod magister. G. Marek je sicer obljubil, sedel pa zopet nazaj za mizo, dasi je njegova dolžnost biti v lekarni. Ker je bil vsak glas dragocen, šel je naš agitator ob 1/2 12. uri zopet k g. Repiču ter ga prosil, naj gre volit. Čemu je dobil sicer gospod legitimacijo! Ker so že skoro vsi glasovali, sporočili smo g. Repiču, da opravi v petih minutah. Repič je naprosil našega moža, naj gleda med tem, da nihče ne pride v lekarno. Vsa zamuda je znašala tri minute. G. Marek je prišel še pozneje. Živela volivna svoboda v zmislu liberalcev.

Še ena debata! „Jednakopravnost“ trdi, da je načelnik kršč. gosp. društva odslovil slugo, ki je prišel pobirat za podporno društvo za realce, na tak način, da ne more njegovih besed po-

ljenje, želel sem si domov, da bi vsaj doma — umrl. Za delo sem bil nesposoben, ker je moja levica nerabljiva. Zbral sem zadnje prihranjene krajcarje ter se napotil domov, da prejmem domovinsko pravico, da zadostim kazni in potem morda, ako mi Bog življenje da, dobim službo v kaki pisarni. Do Trbiža sem prišel z vlakom, potem pa sem moral izstopiti, ker mi je denarja zmanjkalo. Šel sem peš od hiše do hiše, proseč kruha. Kolikrat sem bil lačen po dva dni, kolikokrat sem moral jesti zadnje ostanke umazanih otrok, — ja, v nekem mestu sem pri gosposki rodbini prosil kosila — pes pred durmi je imel polno skledo mesa, meni pa niso privoščili koščka kruha. Prosil sem že v neki pisarni, naj me sprejmejo kot navadnega diurnista, pa so mi rekli, da takó raztrganega človeka ne marajo. Kolikokrat sem že vprašal: Čemu sem vendar na svetu?! Ali bi ne mogel konca narediti svojemu trpljenju takó kot moj brat Adolf. Pa zdi se mi, da ni možko, temu se braniti, kar nam je odločeno.“ — —

Umolknil je in umolknil smo mi, Poslušali smo ga in imeli sočutje ž njim. Dali smo mu še jedi, pijače in smodk. On je bil vesel, mi pa smo imeli zavest, da smo storili dobro delo. In mi smo peli naprej, — on pa je šel po svetu.

noviti. — Kratek odgovor: S Kolerjem ni noben sluga govoril o kaki podpori.

Iz Idrije, 2. oktobra. Spoštovani gospod urednik, ne jemljite v zlo, da Vam naslikam nekoliko naše volitve. Doslej je bilo v navadi, da so se po končani volitvi poleglasti nastrotujočih si strank. A Idrija dela letos v tej zadevi izjemo. Strasti naših maloštevilnih liberalčkov so dan za dnem huje. Tožba se je toliko in tako smešnih zoper nas vložila, da jim bo naša sodnja skoraj gotovo težko kos. Žandarji hodijo zelo pogostoma okrog po naših hišah, ter poprašujejo in pišeje, da je veselje. Človek, ki to opazuje in ki ne pozna naših razmer, bi takoj sodil, da so naši pri zadnji volitvi gotovo kakih 15 liberalcev zaklali. Ako srečaš liberalca na cesti, tedaj Te pogleda tako, (po idrijski bi se reklo): „kakor hudič 's krugle“. Kaj pa naše liberalno revše „Jednakopravnost“? Zadnja številka omenjenega lističa obstoji večidel dobesedno iz „pikantnih“ dopisov „Slov. Naroda“ tičočih se naših volitev; kar pa ima domačega pridelka, je pa tudi tako podlo in bedasto, da moramo g. zalagatelju častitati za duhovitost teh člankov. Spravil se je posebno na c. kr. paznike. S posebnim ponosom moramo omenjati, da večina c. kr. paznikov je volila katoliškega kandidata. Vsa čast tem nevstrašenim in zavednim možem! Tem volivcem „Jednakopravnost“ nikakor ne more odpustiti, ker niso šli v službo (seveda z višjim dovoljenjem) ampak raje na volišče, in nekateri od teh so si še celo predrznili agitirati in to brez dovoljenja vsemogočnih liberalcev, in po končani volitvi so si takodaleč pozabili, da so z drugimi volivci vred kričali: „živijo Arko!“ To je pa nekaj strašnega kaj ne g. urednik? Najbolje bi bilo, da se dotični pazniki, vsled teh grozovitostij takoj iz službe spode in namestijo z liberalnimi takozvanimi „Luftprehtikanti“, katerih je v našem mestu vedno več.

Imenoma obdeluje paznika g. Fr. Vončina VI. Mej drugimi budalostmi mu očita, zakaj da je volil katol. kandidata, ker mu je vendar bilo znano, da bo njegov predstojnik liberalno volil. Toraj častiti volivci idrijski! Iz tega lahko razvidite, da idrijska liberalna klika hoče po svojem lističu „Jednakopravnost“ na vsak način zopet nazaj tistih razmer, kakor so bile za časa dvornega svet. Lipolda. Takrat je moral vsak paznik in delavec voliti tako, kakor je Lipold ukazal, ako ne, je bil občutno kaznovan in velikokrat tudi ob službo. Toda hvala Bogu tisti časi so prešli in razmere so se toliko spremenile, da je zdaj kaj jednacega popolnoma nemogoče, in naj si naši liberalci tudi vrate polomijo, do tega ne pripravijo nikdar več, da bi bil paznik ali delavec dolžan voliti to, kakor njegov predstojnik! Da bi pa liberalci jako radi prišli do tega, se jasno razvidi iz očitanja g. Vončinu. Da so se razmere glede volitev pri nas jako spremenile in da se zelo razlikujejo od Lipoldove dobe dokazuje naslednji slučaj. Pred deželnozbornsko volitvijo se je predrznil neki višji uradnik nekega paznika nagovarjati za Majarona in ko mu ta odločno odgovori, da bo volil g. dekana, tedaj ga ta c. k. uradnik sramotno zavrne: Ali menite, da Vas bo dekan iz pekla rešil. Mi dotičnemu uradniku naravnost povemo, da v službi mu je paznik in delavec popolnoma pokoren na vsaki ukaz; pri volitvah pa nima njegov „zlat kragelc“ čisto nič ukazovati, ker volivci si danes ne pustijo od nikogar več kratiti svoje proste volje pri volitvah.

Dalje trdi „Jednakopravnost“, da je vsa „inteligenca“ na strani liberalcev, in da je z nami volila le masa nerazsodnih fanatikov. Delavci, volivci, dobro si zapomnite to psovko in pokažite se drugo leto pri občinskih volitvah ravno tako „nerazsodne“, kakor letos pri deželnozbornskih.

Trditev, da je inteligenca vsa na liberalni strani, je tudi nekoliko predebela. Sami priznavajo, da je veliko c. kr. paznikov volilo katoliškega kandidata, in da tudi c. kr. pazniki spadajo k inteligenci, izjavil je zalagatelj „Jednakopravnosti“ g. Drag. Lapajne sam, ko je pretečeno leto, čutivši se razžaljenega od nekega paznika, ga tiral k sodnji, ter ondi od sodnika zahteval,

naj ga strogo po postavi kaznuje: ker po svoji službi pridada k inteligenci. „Jednakopravnost“ se tudi usti, da so liberalci častno propadli. No, mi jim ta častni padeč prav privoščimo, naj se le tolažijo z njim. Ko je bil izid volitve naznanjen, tedaj sta dva liberalca od veselja nad tem svojim častnim padcem začela kar na glas jokati. Toda nam se zdi, da ta jok je bil le izraz strahovite jeze in žalosti, ker se niso tako častnega padca „troštali.“

Politični pregled.

Državni zbor se bode zopet sešel dne 17. oktobra. Na dnevnem redu je prvo branje državnega proračuna v letu 1902 in pa poročilo poljedelskega odseka o ustanovitvi zadržug.

Volitve na Ogerskem so se vršile te dni. Iz vse Avstrije so zbornali čete vojakov, da so skrbele ondi za svetovnoznane „čiste volitve“. Pri prvi volitvi je bilo izvoljenih 300 poslancev, mej temi 203 liberalcev, 45 Kossuthovcev, 7 Ugroncev, 3 Slovaki in 2 Srba. Potrebno je bilo 13 ožjih volitev. Vladna stranka je pridobila 12, izgubila pa 30 mandatov, tako da ima sedaj 18 mandatov manj.

Rusi o Velikonemcih. „Moskovska Vedomosti“ piše o avstrijskih Velikonemcih povodom predstoječih volitev v češki deželni zbor: Pred vsem je očitna predrznost, s katero si tolpa ljudij, katere politična delavnost je samo kronika škandalov, in ki prej spada pred kriminalno nego v zbornico, prisvaja ulogo, ki je nemogoča, t. j. da ponemči vse avstrijske Slované in jih spravi pod nemško hegemonijo. Toda kako žalostno je to njihovo prizadevanje, spoznamo takoj, ako se spomnimo, da so se za ponemčenje avstrijskih Slovanov prizadevali vse drugačni ljudje že v dobi absolutizma in v parlamentarni dobi n. pr. Schmerling, Herbst, Plener, Šmeykal in drugi, proti katerim so sedanji vodje Velikonemcev prave ničle. Ako pa so se tudi oni politični junaki naposled morali prepričati, da so se lotili nečesa, kar nadkriljuje njihove moči, česa potem pričakujejo politični komedijanti kakor so Wolf in Schönerer? Niti tedaj, ako bi se Avstrija povrnila k absolutizmu, da pomaga nemški zmagi, ne bi nemški živelj mogel prevladati Slovanov že radi tega, ker je v Avstriji samo 8 milijonov Nemcev, a 17 milijonov Slovanov. Pri tem Slovani silno napredujejo v političnem in kulturnem oziru ter so si nabrali toliko moč, s kakoršno morajo računati vsi Velikonemci. Zato je čas nemški hegemoniji v Avstriji minil za veke.

Plemenita vladarica. Mlada holandska kraljica Viljelmina je otvorila holandski parlament s prestolnim govorom, v katerem je poudarjala, da naj krščanstvo bo temelj narodnega življenja.

Kompromis mej konservativnim češkim veleposestvom in med ustavovnim, vsled katerega dobi to poslednje 21 mandatov v češkem deželnem zboru, je Čehe jako oznevoljil, celo knez Schwarzenberg se nad takim kompromisom močno huduje in je izjavil, da ne sprejme kandidate pri prihodnjih deželnozbornskih volitvah. Toliko veselejša pa je vest, da so se Mlado- in Staročehi pogodili, ter da je prišlo med tema dvema strankama do zaželjenega kompromisa.

Sestanek katoliških kmetov na Velehradu. Impozanten shod je priredila katoliško-narodna stranka na Moravskem v nedeljo, dne 22. sept. Zbralo se je ondi po poročilu iz Olomuca nad 17.000 katoliških kmetov, somišljenikov katoliško-narodne in češke krščansko-socijalne stranke. Bil je ta kongres velikanska in veličastna demonstracija za idejo samostojne kmečke organizacije. Kot govorniki so nastopili: državna poslanca dr. Hruban in dr. Stojan, in deželni poslanec Ševčík, učitelj Kadlčák, urednik Šamalík in Šramek. Dobro premišljeni in temeljiti govori so bili navdušeno odobravani in je nada, da bodo obrodili obilen sad v blagor moravskega katoliškega kmeta.

Tiskovni zakon. V justičnem ministerstvu začeta dela glede preosnove tiskovnega zakona so že v toliko napredovala, da bo dotični načrt v edni prvih sej državnega zbora prišel lahko

na dnevni red. Temelji preosnove so: Objektivno postopanje poneha, razžaljenja Veličanstva in časti po časopisih ne pridejo več pred poroto, in kolportaza postane prosta. Najbrže bo ta preosnova že v jesenskem zasedanju rešena, ker je večina članov v tiskovnem odseku državnega zbora že pritrčila tem premembam.

Ruski car je predzadnjo soboto zapustil francoska tla. Bil je navzoč pri vojaških vajah okoli Compiègne, a glavnega mesta Pariza ni obiskal. To je zabranil ministerski predsednik žid Waldeck-Rousseau, da je dal s tem občutiti sedanjemu protizidovskemu občinskemu odboru svojo moč.

Domače novice.

Kaj je liberalcem prav in kaj ni prav.

Prav bi bilo ljudstvu sovražnim liberalcem, ako bi njihovo protiljudsko gibanje v Idriji podpisali socijalni demokratje, prav jim pa ni, da so idrijski rudarji v skupnih svojih zadevah skupni in da so volili protiliberalno. Liberalci so kakor piše „Narod“ poslali dr. Adlerju na Dunaj pisano prošnjo, naj upliva, da socijalni demokratje ne pojdejo z nami. Liberalcem bi bilo popolnoma prav, ako bi ta prošnja imela kaj vspeha in idrijski socijalni demokratje bi bili v liberalnih očeh značajni, ako bi pomagali — liberalcem. Liberalcem je prav, da so pri državno-zborski volitvi v Ljubljani, soc. demokratje ljubljanski zapustili Železnikarja in volili Tavčarja, kakor so pri raznih obč. volitvah ljubljanski socijalni demokratje volili liberalno. Tudi letos so radovljiški socijalni demokratje glasovali liberalno in vse to je liberalcem prav, ker so zadovoljni le toliko časa, dokler imajo ljudje s peskom nametane oči. Kadar pa ljudje glasujejo z nami in uvidijo, da je naša skupna naloga, uničiti liberalizem in njega protiljudsko gibanje tedaj pa liberalcem seve to ni prav. Liberalci so zadovoljni, dokler se jim ljudje dajo slepiti, in ne morejo videti, da bi ljudje spoznali svojo moč. Pa naj bo liberalcem prav, ali ne, za liberalizem se je pričela doba kislih kumar.

Razsodnim možem priporočamo v premislek te-le „Narodove“ besede: „Ti klovnji (to so duhovniki) hočejo, da bi mi liberalci tudi v cerkvi gledali njih komedijo.“ Tako „Narod“ goji spoštovanje do cerkve in cerkvenih prireditelj. Vse mu je — „komedija“. Škofe je „Narod“ v soboto opsoval s „črnimi čuki“. Ko bi mi uradnikom pritaknili kak sličien pridevek, ali bi ne bili konfiscirani? Ali sme škofe psovati vsak tat? Tudi „inteligenci“ mora „Narodova“ ostudna pisava odpreti oči. Podpirati tako pisavo pač ni častno za inteligenco „inteligence“.

Krompir v Egiptu. Piše nam gorenjski kmet: Članek dr. Karola Pečnika v zadnjem „Slovenskem Listu“ me je zelo zanimal. Brali so članek tudi moji sosede s posebnim veseljem, ker ravno sedaj krompir kopljemo. pa ne vemo kam bi ga prodali. Obžalujemo le, da v naši okolici še nimamo gospodarske zadruga. Precej bi poskusili, kako bi bilo s prodajo krompirja v Egipt. En vagon bi ga jaz sam lahko dal. Kropir je bel, pa zelo lep in debel. Ali bi nam ne mogla iti na roko „Gospodarska zveza“ v Ljubljani? Kmetom res ni dosti, ako samo lepi članki prihajajo na svetlo, tudi v dejanju se nam mora pomagati. Premnogim kmetom bi „Gospodarska zveza“ ustregla, ako bi nemudoma stopila v dogovor z dr. Pečnikom. Znabiti bi se iz naše dežele lahko pošiljalo naravnost v Egipt še kaj družega, n. pr. gobe. Čemu bi vedno pitali italijanske prekupce, ko Slovenci sami tudi nekaj znamo! In pa še nekaj. Dr. Pečnik posebno hvali rumeni francoski krompir, da ima v Egiptu visoko ceno. Znabiti bi dobro obrodil ta krompir tudi v naših krajih. Naj bi ga „Gospodarska zveza“ po dr. Pečniku nekaj naročila iz Egipta za seme. Če ga je že kdo pri nas poskusil, naj pove.

Skrbní Malovrh. „Narod“, pri katerem ima veliko besedo Miroslav Malovrh, je v soboto o kugi v Neapolju pisal: Nižje ljudstvo roma trumoma h kapelici Matere božje v Valle di Pompei molit, naj Mati božja obvaruje mesto preteče grozne nesreče, na to pa, da bi se ti ljudje

umili in ocedili, ne misli nihče, čeprav bi snažnost več pomagala, kakor vse molitve. „Razume se, da „Narodu“ ni na srcu v prvi vrsti snažnost, ampak na poti mu je pobožnost ljudstva. Liberalni časnikar naj pomisli nase — in spoznal bo, da je na njegovih rokah mnogo umazanosti. Ta človek, ki svojih rok sploh ne more umiti, naj ne ogodruja vsake stvari, sicer mu bomo mi preskrbeli umivanje!

Važna 10letnica. Pevski zbor „Glasbene Matice“ bode praznoval v letošnji koncertni sezoni 10letnico svojega obstanka. Naj se pevske moči, ki so tekom desetletja množile slavo tega pevskega zbora zopet zbero letos pod mojsterskim vodstvom g. Mateja Hubada, da bo 10letnica pevskega zbora „Glasbene Matice“ tem sijajnejša in da bo dan 10letnice, dan slave slovenskega imena!

Nekaj za učence orgljarske šole. Piše nam neki župnik: Čital sem v časniku, da šteje orgljarska šola v Ljubljani 22 učencev. Rad bi imel jaz in drugi župniki organista, ki bi bil ob enem vrtnar. Pri župniščih so po navadi veliki vrtovi in izplača se, zlasti blizo mest, obdelavati vrtove umetno. Prav tedaj store učenci orgljarske šole, ako se v Ljubljani izučijo tudi v vrtnarstvu. Službo bodo lažje dobili in imeli bodo tudi boljše plačo, ko pridejo iz šole. Delo na vrtu je častno in prijetna zabava. V Ljubljani bi se orgljarski učenci vrtnarstva lahko nekoliko naučili v Alojzijevišču, Marijanišču itd., ako bi jih ne hoteli vzeti v uk na večjih vrtovih. Moj nasvet je praktičen in izvedljiv.

Zasluzeno priznanje. „Uradni list“ c. kr. okr. glavarstva celjskega, št. 34, z dne 22. avgusta t. l. opozarja na lista za mladino „Vrtec“ in „Angeljček“. Naročba taistih za šolarske knjižnice se more le najtopleje priporočati okrajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom glede na hvalevredno tendenco obeh slovstvenih listov, da se gojita vernost in pobožnost.

Mane tekel — je pisala svoj čas nevidna roka —. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah se je pokazalo, da ima Višnja gora 27 glasov, in od teh je dobil dr. Tavčar 15 glasov. To kaže, da je imel on le dober glas večine. Ta glas in še več mu je dal župan Stepic. A glej nesrečo, komaj so volitve končane, je župan Stepic pretečeni terek nagloma umrl. Hitro živel in hitro umrl in zdravnika, ki sta se borila za njegovo drago življenje sta izrekla, da je bila bolezen dilirium putatorum. Poslanca dolenskih mest je neki ta slučaj silno razburil!

Dovtipni Ljubljančanje. Na račun novega mostu se zbija po Ljubljani mnogo dovtipov. Most se je delal tako „praktično“, da ni čuda, ako ga je ljudska šegavost izbrala za svoj predmet. Ivan Hribar je bil, ki je v občinskem svetu prevzel stavbinski (!) referat o tej zgradbi. Njegova beseda je zmagala proti inženirskim pomislekom. Kakor je zgradbo pričel, tako je zgradbo zaključil. Ljudje govore, da se je most dan pred otvoritvijo nenadoma otvoril in Ivan Hribar se je peljal v elegantni kočiji preko novega mostu. Potem pa se je most zopet zatvoril. Ljudje so sedaj prepričani, da bo most držal. Nič kaj niso zaupali obteževanju mostu z 200 kubičnimi metri gramoza, ker je pa sedaj most Ivana Hribarja držal, je vsaka nevarnost odstranjena. Ob otvoritvi mostu ni igrala vojaška godba, ker je bila dotična Hribarjeva prošnja odklonjena, ampak igrala je meščanska godba. Ljudje so pričakovali, da bo Ivan Hribar, ki ima za ureditev slovesnih prilik velik talent, odredil, naj se mestna godba razdeli na štiri odelke. Pod vsakim „lintvernom“ naj bi igral jeden oddelek.

Nemški gasilec se menda hočejo povsodi posebno odlikovati se svojo bojevitostjo, spojeno s primerno surovostjo, proti Slovincem. Poročali smo, kako so v Globasnici na Koroškem blagoslavliali gasilno orodje s pobijanjem slovenskih glav, potem pa čitamo zopet v celjski „Domovini“, kako je šel „fajerber“ iz Braslovca na Spodnjem Štajerskem braniti most pri Parižlah, ko je bila — nevarnost pri kraju. No, ker se tu niso proslavili s plemenitim delom, so se potem s popivanjem i zasramovanjem Slovincem z „windische Hunde“, „windiscene Lausbuben“ itd. — Sicer pa je tudi tu stara pesem: načelnik temu „fajberu“ živi izključno od Slovincem, a gasil-

nico so si izposodili od — banke „Slavije“. E, seveda, vsaki pravi pangerman ne more videti Slovincem, ali njihov denar — ne smrdi!

S Koroškega se nam piše: Lahko bi se nam zabranila ustanovitev nemškutarskega društva v Globasnici, ko bi hotel g. župnik Eichholzer iz Globasnice vplivati, da bi se to ne zgodilo, a žalibože, g. župnik jim le je preveč naklonjen in ni spoznal, kaj da ta požarna bramba prav za prav namerava. Upiral se je slovenski, podpiral pa nasprotno, pri kateri je tudi častni ud. Žalostno!

Škandal v tržaškem občinskem svetu. V tržaškem občinskem svetu je v ponedeljek slovenski obč. svetnik g. dr. Rybač grajal, da se ni občinski svet vsled sklepa svoje delegacije udeležil pogreba umrlega škofa Šterka. Dejal je laškim svetovalcem, da se v vsem kulturnem svetu spoštujejo mrtvi in da pred veličanstvom smrti neha vsako sovraštvo. Dejal je mej drugim g. dr. Rybač tudi: „Ako ste že hoteli pokazati svoje sovraštvo tudi preko groba, morali bi bili ostati doma ne da bi vam bilo potrebno storiti kakega sklepa, kakor to delate tudi v dneih 18. avgusta in 4. oktobra! Ali seveda, to se razume, proti gotovim osebam nimate poguma, da bi javno prirejali demonstracije.“ Laški svetovalci so planili na g. dr. Rybača in zahtevali naj prekličje svoje besede. G. dr. Rybač je dejal, da resnice ne prekličje. Na to je 30 laških obč. svetnikov napadlo slovenska obč. svetnika dr. Rybača in Vehovca ter ju vrglo iz dvorane! S tako surovo silo so Lahi branili svojo surovost napram mrtvemu škofu! Radovedni smo, kaj bode na to rekla naša vsem narodnostim pravična vlada. Laškim argumentom pesti in sile nikakor ne more pustiti do veljave!

„Die Gartenlaube“ je znani ultranemški list, ki je, žal, tudi med Slovenci preveč razširjen. Dobili smo slučajno v roke dve številki, v kateri se nahaja nekaka povest „Edelwild“, v kateri slika pisatelj Slovence kot skrajno surove ljudi, tujcem nevarne, kot breznačajno bando, s katero ni mogoče izhajati, in med Slovenci je tako, kakor na kraju kulture. Lopov tak German, ki piše take laži o Slovincih, ki so le še preveč obzirni in prepohlevni nasproti tujcem. Le prašajte izletnike in turiste iz drugih dežel, ki so prišli med Slovence, kako drugače ti govore o njih. Slovenskemu občinstvu pa ponovno svetujemo, naj da slovo takim nemškim listom, saj imamo vendar tudi mi in naši bratje Hrvatje liste, ki prav pritičejo slovenski hiši, kakor „Dom in Svet“ „Vienac“ i. t. d. — z Gartenlaube, Buch für Alle in tako klanfarijo pa v kot! To bodi najboljši odgovor na nemške impertinence!

Pozor na Belokrajino! „Slovenec prinaša naslednjo senzacionalno vest: Neka skupščina v Budimpešti je zagovarjala in zahtevala, da se čim prej sezida proga Ogulin-Bihač; Caprag-Sisek-Karlovač; Reka-Senj-Ogulin in Kočevje-Delnice. Vse te proge bi seveda bile v korist Reki, ali tudi Hrvaški, in ravno zavoljo tega se toliko časa odlaša zidava teh železnic. Za nas je zanimivo, da se v Budimpešti zanimajo za progo Kočevje-Delnice. Mažari mislijo na ta način dobiti najbližjo zvezo Reke z Ljubljano. Če se izvede ta proga, a Mažari bodo upotrebili vse sile, da se to zgodi in Karlovec pusti na strani, potem je dolenski železnici zadan hud udarec in bogve kdaj bi se potem nadaljevala čez Belokrajino na Karlovec. Slovenski poslanci bodo morali pač uporabiti vsa sredstva, da se najprej začne z nadaljevanjem dolenske železnice od Straže v Belokrajino, da potem prisilijo ogersko vlado na zvezo s Karlovcem. Prostor od Kočevja do Delnic je pust ter ne bi imela Kranjska prave koristi od te proge, dočim bi cela Belokrajina mogla ravno po dolenski železnici lepo napredovati. Pozor torej slovenski poslanci v tej stvari, da nas naši protivniki ne prehitijo s svojimi osnovami!

Prestolonaslednik vzgled možem. Avstrijski prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand je zapustil Cirknici lep spomin. V svoji

spalni sobi je imel na nočni omari sliko svoje soproge in svojega otročiča, zraven pa podoba Matere Božje z Jezuškom v naročji. To vedno nosi seboj na potovanju. Nam se zdi to silno lepo, nekateri pa bodo morda dejali, da je — preklerikalno.

Nesramna „Narodova“ laž. „Slovenski Narod“ je nakrmil svojo „inteligenco“ te dni zopet z mastno lažjo. Zlagal se je, da naš knezoškof, dasi povabljen, ni hotel blagosloviti novega mostu v Ljubljani. Od magistrata dobil je knezoškof sledeče: Št. 33.773. Presvetlemu g. dr. Ant. Bonaventuri Jegliču, knezoškofu v Ljubljani. V petek dne 4. oktobra po cesarjevi maši v prvostolnej cerkvi izročil se bode cesar Franc Jožefov jubilejski most prometu. Zgodilo se bode to slovesno ob navzočnosti načelnikov javnih uradov. Ker je mestnega magistrata želja, da se most blagoslovi, dovoljuje si uljudno prošnjo, da bi presvetli g. v to privoliti, glede blagoslovljenja mostu vse potrebno odrediti in mestni magistrat o tem — ako mogoče še do konca tekočega tedna — obvestiti blagovolili. Magistrat stolnega mesta Ljubljane, dne 26. sept. 1901. Župan: Ivan Hribar, m. p. Kje pa je v tem pismu izražena vsaj želja, naj most blagoslovi osebno g. knezoškof? Knezoškofijski ordinarijat je takoj, ko je dobil pismo odredil potrebno glede blagoslovljenja in je pisal č. gosp. župniku Malenšku naslednje pismo: Št. 3711. Č. g. Mart. Malenšku, mestnemu župniku pri sv. Petru v Ljubljani. Mestni magistrat ljubljanski sporoča z dopisom z dne 26. t. m. št. 33773, da se bo v petek dne 4. okt. t. l. po cesarski maši v prvostolni cerkvi izročil cesar Franc Jožefov jubilejni most prometu in sicer slovesno, ob navzočnosti načelnikov javnih uradov. Ker mestni magistrat želi, da se most blagoslovi, in ker novi most spada v Vašo župnijo, se Vam daje to na znanje z naročilom, da ustrezete izraženi želji in v ta namen vse potrebno odredite. Kn. šk. ordin. v Ljubljani, 28. sept. 1901. J. Flis, generalni vikar.“ To so suha dejstva! Laž je torej tudi „Narodova“ trditev, da bi bil mestni magistrat č. g. Malenška moral prositi, naj on most blagoslovi. Kljub ravnokar navedenim dokazom „Narod“ ne bo preklical svojih laži, ampak jih bo ponavljal. Dober tek „inteligence!“

Popravek. V „Slov. Listu“ št. 40. od sobote 28. septembra 1901, str. 235, srednja kolona v notici „Vodovod in električni nameni v Kranju“ se naj popravi v 21. vrsti od spodaj 36.000 K v 3600 K, tako da se dotični stavek glasi: „Vsakoletni stroški za to napravo bi toraj bili: 3600 K za obresti in amortizacijo (skozi 30 let)“ . . . , in v drugi vrsti od spodaj namesto „nima“ mora biti „ima“, toraj se stavek glasi: „ali jih sploh ne misli ali pa ima resno voljo, . . .“

V Bosno se je preselil g. bogoslovec Karol Cankar ter je ondi vstopil v semenišče.

Pomenljivo prepoved je izdalo te dni štajarsko namestništvo. Načelnikom vseh podrejenih oblasti in uradov je namreč grof Clary poslal okrožnico, v kateri prepoveduje, da bi se v podrejenih uradih uporabljale za prevezavanje aktov vrvice v narodnih barvah. Bil je bržkone kak vsenemški uradnik, ki je hotel na tak način zvezati nemštva omajano skalo.

Pogrešen telegram. Nek liberalni državnozbornski kandidat je dobil po izvolitvi iz volivnega kraja, kjer je dobil večino, sledeči telegram: „Zmaga je naša. Izvolili smo tele“ (namestu tebe).

Odlični gostje v Ljubljani. Te dni sta obiskala Ljubljano ruski državni svetnik gosp. Aleksij Nikolajevič Haruzin in ruski svetnik g. Lehman.

Nov časopis. G. Ivan Kač, občinski tajnik v Žalcu je pričel izdajati nov časopis „Občinski časnik“, katerega namera je baje ostati strokoven časopis za županstva.

Več slovensčine „Pettauer Zeitung“ zahteva v svoji 38. številki več slovenskega pouka na mestni deški šoli in na gimnaziji za Nemce. — Ah, le čemu, saj je vendar nemški edino zveličani jezik!

Nova šola. V Ljubljani pri sv. Jakobu se je vršila dne 1. oktobra t. l. slovesna otvoritev novega poslopja mestne dekliške osemrazrednice.

Samomor. V Ljubljani se je v prostorih predilnice obesil 35 let stari delavec Ant. Magerl, ker je bil od ravnatelja radi pijanosti kaznovan.

Umril je v Dolenji vasi v pokoji živeči nadučitelj g. Anton Ozimek. Rojen je bil v Idriji.

V blatu. Vdova polkovnika Reitza, ki je pred leti v Ljubljani igrala precejšnjo ulogo je bila na Dunaju aretovana v družbi s svojim sinom bivšim poročnikom, ker sta izvršila pri svoji gospodinjji ulom in mnogo drugih oseb osleparila. Z Dunaja se poroča, da je bila sedaj Ivana Reitz obsojena radi goljufije in uloma na tri mesece težke ječe, njen sin Herman pa na dva meseca navadnega zapora. Soobtožena hči Irena bila je oproščena. Ivana Reitz je imela pet otrok ter je dobivala pokojnine 37 gl. 50 kr., s katerimi na vse dobro navajena ženska ni mogla shajati.

Kaj je novega na Slovenskem. Podružnica „Slomškove zveze“ za goriški okraj je imela pretekli četrtek v prostorih goriške čitalnice ob 10. uri ustanovni shod, ki se je lepo izvršil. — Novi Franc Jožefov most v Ljubljani se je otvoril dne 4. oktobra. — Vladni svetnik v poljedelskem ministerstvu je že prišel v Ljubljano da se tu končno določi projekt in stroškovnik za usušenje ljubljanskega barja. — Kmetijsko društvo v Konjicah je ustanovilo podružnico v občini Tepanje. — Gospod kipar Andrej Rovšek je znameniti veliki altar v Mekinju krasno prenovil. Delo dela čast mojstru! Gospod Ivan Kregar pa je tudi z umetniškim okusom izdelal ondi novi tabernakel. Priporočamo toplo ta dva naša mojstra. — „Občinski časnik“ je pričel izdajati gospod Ivan Kač v Žalcu.

Dr. Tavčar je po „zmagi“ v kmečkih občinah mislil: Jaz sem kakor Janez v puščavi — samo da on je več judov krstil, kakor jaz Kranjcev spreobrnil.

Goriška „Soča“ se jezi, da je gosp. Karol Pečnik priobčil svojo krasno študijo o krompirju v „Slovenskem Listu“. Naš list imenuje g. Gabršček (!) obskuren. Kaj, g. Andrej, kje so pretekli časi, ko Vam „Slovenski List“ ni bil obskuren. „Slovenski List“ ima še danes isto stališče, spremenili pa ste svoje stališče — Vi. Vi, g. Andrej Gabršček ste se zarili v obskurno „farško gonjo“ in pri tem nihče razsodnih mož ne more podpirati Vaše „Soče“. Vam je nakrat postal „Slovenski List“ obskuren, ko Vas ni hotel več podpirati pri — reklami.

Hlapea išče v službo neki župnik na Gorenjskem. Več pove uredništvo „Slov. Lista.“

GLASNIK.

Izjava.

Ker na resnicoljubnost „Slovenskega Naroda“ in njegovih raznobarvanih dopisnikov, ne moremo računati, zato z ozirom na lažnjive in podle dopise zadnjega časa izjavljamo sledeče:

1. Ubijalec Fr. Bukovic ni bil v krščanski organizaciji — pač pa je po mišljenju in življenju delal vso čast našim nasprotnikom, kakor je zlasti pokazal pri veselici krščanskega delavstva dne 21. julija.

2. Odločno zavračamo vsi podpisani zlobno, podlo laž, da je bil ubijalec naščuvan od krščanskih socialistov.

3. Odločno oporekamo, da bi bil ta uboj sad krščanskega socializma, duhovniškega je-robstva in strupenega duhovniškega ščuvaja; velikoveč je ta uboj sad liberalnega hujskanja.

4. Odločno oporekamo podlim izrazom, ki smešijo katoliško ime in smešijo [nauke krščanstva, kakor je med drugimi: „Na katoliški podlagi gnade in šnopsa pijani Fr. Bukovic.“

5. Odločno oporekamo, da bi bil umor sad slike pri veselici kazoče zatrti socialno demokracijo od krščanskega socializma, slika sploh ni kazala uničenja, pač pa spreobrnitev socialnih demokratov h krščanstvu — česar je nujno želeli, z ozirom na časni in večni blagor delavstva.

6. Odločno oporekamo, da bila od kršč. strokovnega društva prirejena veselica, „Kšeft-veselja“, ker čisti dobiček je pripadel trpečemu delavstvu — namreč podpornemu društvu.

7. Odločno zavračamo, da se čin jednega ne h krščanski organizaciji pripadajočega hudodelca, predbaciva vsemu, na stotine broječemu krščanskemu delavstvu krade pred svetom čast in dobro ime. Pozivljemo „Slovenski Narod“, da popravi narejeno krivico in preklicie obrekovanje — sicer ostane „Narod“ z dopisniki vred, podel lačnik, ropar dobrega imena delavskega stanu.

8. Odločno oporekamo, da „Slovenski Narod“ povodom tega uboja na najpodlejši način pred vsem celo ljubljansko okolico sramoti, ter ji skuša pritisniti pečat šnopsarjev, nasilnikov, pretepačev in ubijalcev; upamo da tudi drugi ljubljanski okoličani ne bodo molčali k tej predrznosti in podlosti.

9. Odločno zavračamo predbacivanje „Narodovo“ z dne 27. sept., da so postali „katoliški“ delavci divji in da nastopajo besno. Res pa je, da je ravno krščansko delavsko vodstvo s svojim vplivom pomirilo delavce, da ni prišlo kaj hujšega.

10. Odločno zavračamo „Narodovo“ sumničenje glede pretilnega pisma g. ravnatelju. Tako globoko zaidejo pač lahko naši vevški rudeči oziroma liberalci, nikdar pa ne naša stranka.

11. Odločno zavračamo napad „Naroda“ na naše delavce; če so razjarjene, je dovolj vzroka vsled surovega nastopa liberalnih mojstrov.

12. Odločno izjavljamo, da vse obrekovanje in laži vevških socialnih demokratov, liberalcev in njihovega glasila „Slovenskega Naroda“ ne bodo spravile iz tira naše krščanske organizacije: kolikor bolj nas sramotite, obrekujete in lažete, toliko trdneje smo v prepričanju, da so v krščanskemu socializmu nasprotni nauki najhujši sovražniki poštenega delavstva in toliko tesneje se bomo oklepali križa, katoliške cerkve in njenih služabnikov.

Krščansko delavstvo v Vevčah.

(Slede podpisali)

Delavske drobtine.

V okrajni bolniški blagajni ljubljanski bile so te dni volitve novih delegatov. Zmagali so v treh okrajih socialni demokratje s kakimi petimi glasovi večine. Domače delavstvo je v ogromni večini stalo za krščanskosocialne delegate. Ljubljanski socialni demokratje, kateri imajo prav malo socialnega na sebi, kar so pokazali, ko so pri državnozbornski volitvi volili dr. Tavčarja, ki je rekel da bi liberalci na glavo padli, ako bi dali delavcem volilno pravico, bi ne prodrli, ako bi jim ne prišli na pomoč laški delavci, katerih je sedaj v Ljubljani nekaj stotin. Liberalci se samostojno niso upali pokazati, kar priča, da je liberalizem mej delavstvom na tleh. Da liberalci niso z nam šli, je umevno. Tudi volitve v okrajno bolniško blagajno so dokazale, da je večina domačega delavstva na naši strani. Uloženi so proti volitvam ugovori, ker so se oddale od nasprotnikov glasovnice za ljudi, katerih že davno več ni v Ljubljani. Na tem mestu moramo tudi odločno grajati nemarnost nekaterih naših mož, ki so prišli prepozno na volišče in se zanašajo da bodo dve, tri moči vse agitacijsko delo opravile. Vsak somišljenik bodi agitator za pošteno pravično stvar! To je bilo tembolj pričakovati pri teh volitvah, ker je bilo vsem znano, da so se pod obema nasprotnima vodstvoma v bolniški blagajni ukradle velike svote in je še-le pod krščanskosocialnim načelstvom blagajna prišla v red. „Slovenec“ pravi o teh volitvah: Ako se posreči soc.-dem. s pomočjo bolniške blagajne ustanoviti svoje tajništvo, ne bo škoda naša, ampak škoda bo le gosposdujoči stranki v Ljubljani — liberalcem. Naših mož soc.-dem. ne bodo premaknili! Spoznali bodo pa tudi soc.-dem. delavci, da je bila podla laž, da bi sedanje načelništvo za svoje delo dobivalo nagrade, in prepričali se bodo tudi nasprotniki, da je načelstvo požrtvovalno delovalo. Glavni boj se je bil proti uradništvu blagajne in proti zdravnikom. Ako ostane mej delavskimi delegati soc.-dem. večina, bodo naši možje zastopani v odboru iz krogov delodajalcev, ki so volili krščanskosocialno.

Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trzinu je v četrtek izgubilo svojega predsednik č. g. kapelana Josipa Potokarja, ki je odšel na novo službo v Kranj. Nekaj nad leto dni je bil g. Potokar predsednik temu društvu, ki je pod njegovim vodstvom vidno napredovalo. Društvenikom je na razpolago knjižnica in veliko časnikov. Pevski zbor je vselej častno rešil svojo zadano mu nalogo. Razna podučna predavanja v zimskem času, gledališke predstave, pevski večeri in izleti (na Smarno goro in na Brezje) so pospeševala duševno omiko društvenikov in preskrbela tudi pošteno zabavo. Zato je res nepričakovano naglo prišel čas ločitve. V nedeljo (29. septembra) so društveni pevci priredili v gostilni gosp. Perko pevski večer za slovo od ljubljenskega g. predsednika, v sredo zvečer so mu pa z ginljivo podoknico izrazili svojo naklonjenost in žalost vsled ločitve. Ljubi Bog, ohrani č. g. kapelana Potokarja še mnogo let zdravega in čvrstega, da bo v Kranju in drugod na enak način deloval pred vsem za dušni in telesni blagor delavskega stanu!

Slov. delavsko podporno društvo v Celju imelo je v nedeljo, dne 22. m. m. svoj izvanredni občni zbor. Vršila se je dopolnilna volitev in je bil Jože Kmecl izvoljen tajnikom društva. Nadalje se je izvolil odsek, ki ima nalogo preučiti in predrugačiti pravila.

Pri nakupovanju
suknenega in manu-
fakturnega blaga

se opozarja na tvrdko

KUGO JKL

v Ljubljani
v Špitalskih ulicah šte. 4.

Velika zaloga (25) — 8
suknenih ostankov.

Pravo naravno
sadno žganje

kakor češpljevec, češnjevce, hrušovec
itd. za namako jagod in drugega sadja
prodaja samo

L. Benedik, Ljubljana
Dolenjska cesta.

Po pošti pošiljam zaboje po 5 kg
s 3 l in po 10 kg s 6 l vsebine po po-
vzetju. (23) — 9

Češnik & Milavec

Špitalske (Lingerjeve ulice)

Ljubljana.

Opozarjata slavno občinstvo pri na-
kupovanju jesenskega in zim-
skega blaga, za moške in ženske
obleke, na nju bogato zalogo.

Cene nizke, postrežba realna.
(34) 3—2

„Socijalizem“

spisal dr. Jan. Ev. Krek

V. in VI. zvezek je ravnokar izšel.

Naročnino sprejema „Slov. kršč. socijalna zveza“
v Ljubljani.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

Stari trg šte. 19

priporoča

najnovejše vizitnice, koverti s firmo, naslovna
pisma ter vsa v to stroko spadajoča dela.

F. P. VIDIC & Co. v Ljubljani

ponujajo po najnižjih cenah vsakokoli množino

zidarske opeke

zarezane strešne opeke

(Strangfalzziegel) rudeče in črne, z zraven spadajočo

stekleno zarezano opeko in strešnimi okni iz vlitiga železa

lončene peči in štedilnike

lastnega izdelka

Roman-cement

lastnega izdelka

Dovški portland-cement

kakor vse v stavbinsko stroko spadajoče predmete.

Najnižje cene!!!

(22) — 12

**Vsaka gospodinja
in mati**

se mora blagrovati, katera
rabi z ozirom na zdravje,
varčnost in dobri okus
Kathreiner-Kneippovo sla-
dno kavo (pristo samo v
znanih izvornih zavitkih).